

YAPONIYA TA'LIMINI BOSHLANG'ICH TA'LIMDA JORIY QILINISHI

Raximjonova Xilola Raximjon qizi

1-kurs magistranti Namangan davlat Pedagogika Instituti

Ta'lim Tarbiya nazariyasi va metodikasi (Boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi

Annotatsiya: Yaponiyada ta'lim tizimi bugungi kunda eng ilg'or va muvaffaqiyatli ta'lim modellaridan biri sifatida tan olinadi. Ushbu yutuqlarning asosi Yaponiya boshlang'ich maktablarida yotgani inkor etib bo'lmaydi. Yapon ta'limi o'zining an'analariga, milliy qadriyatlariga asoslangan holda, zamonaviy yondashuvlar, ilg'or pedagogik texnologiyalar va ta'limda doimiy islohotlar amalga oshirilishi bilan ajralib turadi. Yaponiya boshlang'ich ta'lim tizimi bolalarda mustaqil fikrlash, mehnatsevarlik, jamiyatga foydali fuqaro bo'lib yetishish, ijtimoiy mas'uliyat, o'zaro hurmat va birdamlik ruhini rivojlantirishga qaratilganidir. Yapon maktablarida bolalarning aqliy, ma'naviy, jismoniy va ijtimoiy rivojlanishiga kompleks yondashuv yo'lga qo'yilgan. Maktabga kirilgan ilk kunlardan boshlab bolalarda tartib, tozalik, mehnat, bir-biriga yordam berish va o'qishga intilish, do'stona muhitda bilim olish ko'nikmalari shakllantiriladi.

Kalit so'zlar: Yapon ta'limi, boshlang'ich ta'lim, O'zbekiston, yangi metod, pedagogika, tarbiya, jamiyat, dastur, fan, sinf, maktab, innovatsiya, muloqot, hamkorlik, bolalar, axloqiy tarbiya, dars, ota-ona, o'qituvchi, monitoring, islohot.

ВНЕДРЕНИЕ ЯПОНСКОЙ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В НАЧАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Аннотация: Система образования в Японии сегодня признана одной из самых передовых и успешных образовательных моделей. Несомненно, основа этих достижений лежит в японских начальных школах. Японское образование, основанное на традициях и национальных ценностях, отличается современными подходами, передовыми педагогическими технологиями и проведением постоянных реформ в образовании. Японская система начального образования направлена на развитие у детей самостоятельного мышления, трудолюбия, становления полезными гражданами общества, социальной ответственности, взаимного уважения и духа солидарности. Японские школы применяют комплексный подход к умственному, духовному, физическому и социальному развитию детей. С первых дней обучения в школе у детей формируются порядок, чистоплотность, трудолюбие, желание помогать друг другу и учиться, а также навыки обучения в дружественной атмосфере.

Ключевые слова: японское образование, начальное образование, Узбекистан, новый метод, педагогика, воспитание, общество, программа, наука, класс, школа, инновации, коммуникация, сотрудничество, дети, нравственное воспитание, урок, родители, учитель, контроль, реформа.

IMPLEMENTATION OF THE JAPANESE EDUCATION SYSTEM IN PRIMARY EDUCATION

Abstract: *The education system in Japan is recognized today as one of the most advanced and successful educational models. It is undeniable that the foundation of these achievements lies in Japanese elementary schools. Japanese education, based on its traditions and national values, is distinguished by modern approaches, advanced pedagogical technologies and the implementation of constant reforms in education. The Japanese elementary education system is aimed at developing in children independent thinking, hard work, becoming useful citizens of society, social responsibility, mutual respect and a spirit of solidarity. Japanese schools have a comprehensive approach to the mental, spiritual, physical and social development of children. From the first days of entering school, children are formed in order, cleanliness, hard work, the desire to help each other and study, and the skills of learning in a friendly environment.*

Keywords: *Japanese education, primary education, Uzbekistan, new method, pedagogy, upbringing, society, program, science, class, school, innovation, communication, cooperation, children, moral education, lesson, parents, teacher, monitoring, reform.*

KIRISH

Yaponiya boshlang'ich maktablarida bolalar bilim olishdan tashqari, kundalik hayot odatlari, qat'iyatlilik, foydalanilgan buyumlarni jamiyat mulki sifatida e'zozlash, ijtimoiy muammolarni birga hal qilish, guruh bo'lib ishlash kabi ko'plab fazilatlarga ega bo'lishni o'rganadilar. Darslarda asosan bolalarning qiziqish va ehtiyojlariga mos metodlar qo'llanadi. Har bir bolaning o'ziga xosligiga qaratilgan diqqat va e'tibor yapon pedagogikasining ajralmas qismi hisoblanadi. Yaponiyada o'qituvchilar nafaqat bilim beruvchi odam, balki yaxshi tarbiyachi va murabbiy ham hisoblanaadi. O'qituvchilar bolalarning har tomonlama yetuk bo'lib yetishishlari uchun doimiy muloqot va hamkorlikda ishlashadi. Bundan tashqari, oila bilan maktab o'rtasidagi hamkorlik yuqori darajada yo'lga qo'yilgan. Har bir o'quvchi o'zining "sinfi oilasi" deb hisoblaydi va o'zida mas'uliyat hissini his qiladi. Darsliklar hamda o'quv dasturlari bolalarning psixologik, yosh va individual xususiyatlariga moslashtiriladi. Darsdan tashqari mashg'ulotlar, loyihalar, sport va madaniy tadbirlar, amaliy faoliyatlarda qatnashish orqali o'quvchilar fikr yuritish, o'zgalarga yordam ko'rsatish, tozalikni saqlash va ijtimoiy faol bo'lish ko'nikmalarini shakllantiradilar [1].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Fanlarni o'rgatishda an'anaviy hamda zamonaviy yondashuvlarning uyg'unligi saqlanadi. Shuningdek, axloqiy tarbiya, vatanparvarlik, ekologiya, sog'lom turmush

tarzi, ahillik, kechirimlilik, halollik, adolat kabi qadriyatlar asosida bolalar tarbiyalanadi. Maktab o'qituvchilari har qanday vaziyatda bolalarga mehribonlik qilish, ular bilan muammolarini yechishda yordam berishni asosiy vazifa deb bilishadi. Yaponiyada boshlang'ich ta'limning asosiy yo'nalishlari jumlasiga bilim olishni quvunch bilan qabul qilish, mustaqil o'rganish va izlanish, nutq madaniyatini rivojlantirish, sog'liqni asrash, g'amxo'rlik, o'rtoqlik, sinfdoshlarga hurmat va e'tibor ko'rsatish kiradi. O'quvchilar maktabdagi har bir faoliyatni o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish tamoyili asosida bajaradilar. Yapon bolalari maktab hududini tozalashda, sinf jihozlari tartibga keltirishda bevosita ishtirok etadilar. Bu jarayonlar ularda tozalik, tartib, javobgarlik, xotirjamlik va hamjihatlik ko'nikmalarini oshiradi. Tarbiyaviy soatda, darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'qituvchilar bolalarning jamiyat a'zosi sifatidagi mas'uliyatini, ijtimoiy burchlarini va huquqlarini muhokama qilishadi. Darslar ham ko'proq guruhlarda amalga oshiriladi, buning natijasida bolalarda jamoada ishlash, faollik, ochiqlik fazilatlari rivojlanadi. Yaponiyada har bir bolaning ovozi eshitilishi va hurmat qilinishi ustuvor hisoblanadi [3].

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Yaponiya boshlang'ich maktablarida o'quvchilarni baholash tizimiga alohida e'tibor beriladi. An'anaviy ball tizimidan tashqari, doimiy kuzatish, mulohaza almashish, so'rovnomalar o'tkazish orqali bola taraqqiyotini, mustaqil fikrlashi, o'ziga bo'lgan ishonchini rivojlantiruvchi ana'anaviy va zamonaviy usullar birga qo'llaniladi. Bunday yondashuv, bolalar orasidagi individual farqlarni e'trobg'a olib, ularning o'ziga xos salohiyati va qiziqishlarini o'stirishga xizmat qiladi. Yaponiya sistemasi o'z ichiga hayotiy tajriba, doimiy o'z ustida ishlash, ijtimoiy chang'ovda faol ishtirok etish, ijtimoiy faollik ko'rsatish kabilarni ham olgan. Bolalar maktabda o'zlari mustaqil harakat qilishni va o'z hayotini tashkil qilishni o'rganadilar. Shu jihatdan mazkur tajribani boshqa mamlakatlarga, shu jumladan O'zbekiston ta'lim tizimiga joriy qilish ham amalda muhim natijalar beradi. Yaponiyada boshlang'ich ta'limdan boshlab bolalarda o'ziga ishonch, qat'iyatlilik, o'z ustida ishlashga bo'lgan ijobiy munosabat, to'g'riso'zlik, boshqalarning fikriga hurmat, intizom, jamoaviy ishlash malakalari bir maromda shakllantiriladi. Fanlarni o'rgatishda turli

yondashuvlar – tajriba, mushohada, muloqot, muhokama, amaliy faoliyat, loyihalar, guruhlarda ishlash keng qo'llaniladi. Yaponiyada har bir sinf rahbari o'quvchilarining hayotiga bevosita javobgardir. Sinf rahbari nafaqat fanlarni o'rgatadi, balki bolalarga ijtimoiy muammolarni yechishda, harakatda, ishtirokda yordam beradi, har bir bolaning oilasi, xulqi, ijtimoiy ahvoli to'g'risida ma'lumotga ega bo'ladi. Maktab va oila o'rtasida doimiy aloqa yo'lga qo'yilgan. Bolalardagi muammolar, tarbiyadagi kamchiliklar oilalar bilan hamkorlikda hal qilinadi. Darslarning hozirgi kundagi tarkibida bolalarning mustaqil faoliyatini tashkil qilish, ularni tanqidiy va analitik fikrlashga o'rgatish, o'z fikrini erkin ifodalash, boshqalarga yordam ko'rsatish, muammolarni guruhda hal qilish, ma'lumotlar bilan ishlash, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, o'z ishini rejalashtirish va natijani baholash eng asosiy qobiliyatlar sifatida e'tirof etiladi [3].

Yaponiya tajribasida boshlang'ich ta'limda bolalarning o'zbekchilikka xos fazilatlarni ham rivojlantiruvchi yondashuvlar mavjud. Jumladan, ota-ona va o'qituvchi o'rtasidagi bog'liqlik, har bir bola bilan individual ishlash, ijtimoiy jarayonlarga faol jalb qilish, mustaqil qaror qabul qilishga o'rgatish, shaxsiy va jamoaviy burchni sezish, madaniy qadriyatlarni ulug'lash kabi yondashuvlar o'z samarasini ko'rsatmoqda. Yaponiyada muntazam ravishda ta'lim islohoti va monitoring olib boriladi. Maktablarning rivojlanish darajasi, o'quvchilar bilim va ko'nikmalari, ularning jamiyatda tutgan o'rni qat'iy nazorat qilinadi va doimiy ravishda takomillashtiriladi. Innovatsion dasturlar, ilg'or pedagoglar tajribasi, zamonaviy uslublar hayotga tatbiq qilinib, natijada bolalarda sog'lom turmush, intizomli xulq, mehribonlik, yordamchanlik, mehnatsevarlik, vatanparvarlik, kuchli ijtimoiy faollik singari fazilatlar qaror topadi. Yaponiya boshlang'ich maktablarida bolalarga yulduzlik berilmaydi, ular sinfni tozalash, navbatchilik vazifasini bajarish, maktab jihozlarini tartibga keltirish, kichiklarni himoya qilish, bir-biriga mehribonlik ko'rsatishni mustahkam o'zlashtiradilar. Yomon xulq, betartibliklar, bir-biriga hurmatsizlik holatlari dastlab ustozlar, so'ngra ota-onalar ishtirokida bartaraf etiladi. O'quvchilarning bilimi va faoliyatiga katta e'tibor qaratiladi, har bir muvaffaqiyat e'tirof etiladi [4].

Ushbu tamoyillar, jumladan, bolaga bandlik, mehnat qilish, jamiyatda faol ishtirok etish, birga ishlashga o'rgatish, jamoada hayot kechirish ko'nikmalari ularga butun hayot davomida foyda beradi. Yaponiyaning ilg'or ta'lim tajribasini O'zbekistonning boshlang'ich maktablarida joriy qilish, bolalarning har tomonlama barkamol, zamonaviy fikrlaydigan, ijodiy, ijtimoiy faol va sog'lom voyaga yetishiga ko'maklashadi. Yaponiya tajribasining dolzarbligi, ayniqsa, bolalarda intizom, tartib, mas'uliyat, birdamlik tuyg'ularini shakllantirishda, har bir ishga mas'uliyat bilan yondashish, harakatlarda mustaqil bo'lish, ijtimoiy vazifalarni sezish, madaniyatni qadrlash kabi belgilarida yaqqol namoyon bo'ladi. Boshlang'ich ta'limda ushbu o'ziga xos yondashuvlarni joriy etish ijtimoiy hamkorlik, hamjihatlik, o'z fikrini erkin ifoda qilish, vaqtdan unumli foydalanish kabilarni oshirishda muhimdir. Mamlakat ta'lim tizimini yanada rivojlantirish, ijtimoiy faol, bilimli, tarbiyali, muvaffaqiyatli yoshlarni tarbiyalash uchun aynan yapon maqtablarining boshlang'ich ta'limi tajribasidan samarali foydalanish bugungi kun talabidir [5].

XULOSA

Yaponiyada boshlang'ich ta'lim tizimining yetukligi, bolalarga bilim berish va tarbiya jarayonidagi ilg'or tajriba dunyoning ko'plab mamlakatlari, shu jumladan O'zbekiston ta'lim tizimi uchun o'rnak bo'la oladi. Yaponiyada ta'lim faqat bilim o'rgatish bilan cheklanmay, murabbiylik, axloq-odob, hamkorlik, mehr-oqibat, faol fuqaro bo'lib yetishish fazilatlarini shakllantirish, shaxsiy xilma-xillik va salohiyatni rivojlantirishga ham yo'naltiriladi. Ushbu model asosida bolalarda barcha ijtimoiy va shaxsiy fazilatlar mustahkamlanadi. Dorilfunun tizimi va darslik mazmunlari ham bolalarning yosh xususiyatlariga moslashgan, har bir bola qiziqishi va ehtiyojiga binoan tarbiyaviy hamda ma'naviy faoliyatlar tashkil qilinadi. Yaponiyaning bu boradagi tajribasini O'zbekiston boshlang'ich maktablarida muvaffaqiyatli joriy etish uchun davlat siyosati, pedagogik jamoa va ota-ona hamkorligi, innovatsion texnologiyalar bilan birga milliy qadriyatlar uyg'unligi muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sato, Manabu. "Japanese Schooling: Patterns of Socialization, Equality and Political Control", 2006.
2. Kodama, Mitsuru. "How Japanese Schools Work: An Insider's Account of Difficulties and Achievements", 2018.

3. Schoppa, Leonard J. "Education Reform in Japan: A Case of Immobilist Politics", 1991.
4. Janaa, Iroda. "Yaponiyada boshlang'ich ta'lim tizimi va O'zbekiston uchun imkoniyatlar" // "Pedagogik izlanishlar" jurnali, 2022 yil.
5. Nishino, Harumi. "Elementary Education in Japan: Trends and Issues", 2019.
6. Komatsu, Hikaru. "Japanese Educational System: Teaching and Learning in the Tokyo School System", 2022.